היום נלמד בעזרת ה':

בכורות דף סא

(בעמוד הקודם)

יצאו שנים בעשירי: רבא אמר שאם יצאו שתי בהמות ביחד (העשר, והאחד עשר) וקרא להם 'עשירי' – גם האחד עשר מתקדש (להיות קרבן שלמים), ויש כאן עשירי ואחד עשר מעורבים זה בזה.

תנא חדא ירעו, ותנא חדא יקריבו, ותניא אידך ימותו: מה עושים עם הבהמות המעורבות? נאמרו בזה שלוש ברייתות הסותרות זו את זו. ברייתא אחת אומרת, שניהם ירעו עד שיפול בהם מום ויאכלו. ברייתא שניה אומרת, שניהם יקרבו כקרבן שלמים (כי צריך לנהוג כפי החומרא שבהם, והוא האחד עשר שדינו להקרב כקרבן שלמים). והברייתא השלישית אומרת שניהם ימותו (גורמים להם למות מאליהם).

והגמרא מבארת:

לא קשיא: הברייתא הראשונה האומרת ירעו – סוברת כרבנן שאמרו 'אין מביאין קודשים לבית הפסול'. ואם נקריב את שניהם כקרבן שלמים, יש חשש שהכהנים לא יספיקו לאכול את הבשר (כי אין הרבה כהנים), ואז יעבור זמן אכילתם והם ישרפו. ומכיון שאחד מהם הוא מעשר, אנו גורמים לו סתם לשריפה, משום שמעשר יכול להאכל לכל ישראל וללא הגבלת זמן. ולכן עדיף להמתין עד שיפול בהם מום, ואז לאכול אותם ללא הגבלה.

והא דתאני יקריבו – רבי שמעון היא דאמר מביאין קדשים לבית הפסול: הברייתא השניה סוברת כרבי שמעון שמותר להקריב קרבן גם אם נגרום לו לשריפה. ולכן מקריבים את שניהם כקרבן שלמים.

והא דתני ימותו – ר' יהודה היא דאמר טעות מעשר תמורה הויא, קסבר ר' יהודה תמורת מעשר מתה: הברייתא השלישית סוברת כרבי יהודה. רבי יהודה סובר שטעות במעשר הופכת את הבהמה ל'תמורת מעשר', ולכן הבהמה האחד

עשר שקרא לה בטעות 'עשירי' היא תמורת מעשר. ובנוסף סובר רבי יהודה שתמורת מעשר מתה. ולכן שתי הבהמות ימותו.

קושיא: **וקסבר ר' יהודה תמורת מעשר מתה? והתנן אמרו משום ר' מאיר וכו':** והרי למדנו במשנתנו שאם קרא לאחד עשר 'עשירי' והוא נתקדש לקרבן שלמים, אם אח"כ המיר את האחד עשר על בהמה אחרת, לדעת רבי יהודה אין לה דין 'תמורה'. כי הבהמה האחת עשרה בעצמה נחשבת לתמורה של הבהמה העשירית, והדין הוא שאין תמורה עושה תמורה. לדעת רבי מאיר לבהמה האחרת יש דין 'תמורה' (כלומר היא נהיית קדושה).

ואמרו בשם ר' מאיר תשובה לדברי רבי יהודה – האחת עשרה אינה תמורה, כי אם היא היתה תמורה לא היו מקריבים אותה כשלמים, שהרי הדין הוא 'תמורת מעשר' אינה קריבה. ומכיון שהאחת עשרה אינה 'תמורה' היא יכולה לעשות בהמה אחרת תמורה.

מכלל דרבי יהודה סבר קרב: מתשובת רבי מאיר משמע שלרבי יהודה, החולק עליו וסובר שהאחת עשרה היא כן תמורה, מקריבים אותה! (כי לכאורה הויכוח הוא רק איך ניתן להקריב אותה).

וכי תימא ר"מ למאי דסבירא ליה קאמר: ואם תאמר שרבי מאיר השיב תשובה על פי שיטתו שלו. שהוא סובר שהאחד עשר קריבה, ועל כן אמר שלא יתכן שהיא תמורה. אבל לדעת רבי יהודה באמת האחד עשר אינה קריבה. דחייה: **והתניא – אין בין אחד עשר וכו':** רבי יהודה אומר בברייתא, שאין הבדל בין אחד עשר (שקראו לו עשירי) לשלמים. אלא ששלמים שהמיר אותה בבהמה אחרת, השלמים עושה אותה קדושה להיקרב. ואילו אחד עשר שהמיר אותה על בהמה אחרת, הוא לא עושה אותה קדושה להקרב.

ומדייקת הגמרא שדוקא לעשות בהמה אחרת 'קדושה להקרב', את זה האחד עשר לא יכול לעשות. אבל הוא בעצמו אכן קרב על המזבח. ומוכח שתמורת מעשר אינה מתה!

ועוד. דתניא "אם מן הבקר" לרבות אחד עשר לשלמים. יכול שאני מרבה אף התשיעי? אמרת וכי הקדש לפניו מקדש או לאחריו מקדש? הוי אומר לאחריו

מקדש: מהמילים "אם מן הבקר" המיותרות (עיין רש"י כת"י) לומדים לרבות אחד עשר שקרא לו 'עשירי', שהוא מתקדש להיות קרבן שלמים. הברייתא שואלת אם כן נלמד לרבות גם את התשיעי שקרא לו עשירי שיהיה קרבן שלמים? ומשיבה – כמו שתמורה יכולה להיות רק אחרי שיש בהמה קדושה לקרבן, ואז אם עשה אותה תמורה על בהמה אחרת היא מתקדשת. אבל לא יתכן לעשות תמורה לפני שיש כלל בהמה קדושה. כך גם כאן, כשיצא התשיעי עדיין אין לנו בהמה עשירית הקדושה לקרבן מעשר, ולכן לא ניתן להמיר את העשירי על התשיעי. ורק לאחר שכבר יצא העשירי, ניתן להמיר אותו על האחד עשר. עד כאן הברייתא.

סתם סיפרא מני? רבי יהודה. וקתני 'מן הבקר לרבות אחד עשר לשלמים': הרי יש לנו כלל שדברי הברייתא ב'ספרי' (= ברייתא על ספר ויקרא) הכתובים בסתם בלא שם של תנא, הם דברי רבי יהודה. ואם כן רבי יהודה אומר בברייתא שלומדים מ"מן הבקר" לרבות את אחד עשר שקרב לשלמים. ומוכח שלדעתו הוא לא מת!

אלא תרגמה ר' שמעון ברבי אבא קמיה דר' יוחנן: הגמרא חוזרת בה. הברייתא השלישית מדברת על מעשר בזמן הזה, שאין לנו מזבח להקרבה, והבהמות צריכות לרעות עד שיפול בהם מום ויאכלו. אלא שרבנן גזרו להמית את הבהמות המעורבות, מחשש שיבואו בהם לתקלה בזמן שהם ירעו עד שיפול בהם מום. התקלה היא, שיבואו לגזוז או לעבוד בהם, או לשחוט אותם לפני שיפול בהם מום.

קושיא: **אי הכי מאי איריא תרי? אפילו חד נמי!** אם כן מה המיוחד דוקא בשני בהמות שנתערבבו? אפילו בהמת מעשר רגילה צריך להרוג אותה ולא לתת לה לרעות, מחשש לתקלה! תירוץ: **לא מיבעיא קאמר**: אכן. וכוונת הברייתא לומר חידוש יותר גדול. דהיינו, לא רק במקרה של בהמת מעשר אחת שאין לו כל כך הפסד, הוא צריך להרוג אותה. אלא אפילו במקרה שנתערבו לו שתי בהמות, שהיה מקום לומר שבגלל ההפסד המרובה הוא יכול לתת להם לרעות עד שיפול בהם מום, קמ"ל שהוא צריך להרוג אותם.

*

איתמר. האומר לשלוחו 'צא ועשר עלי': והשליח טעה ועשה את המעשר בהמה שלא כראוי. לדעת רב פפי (בשם רבא) אם השליח קרא לתשיעי 'עשירי' התשיעי קדוש, כי הוא לא הפסיד לו כלום בכך, משום שהתשיעי נאכל לאחר

שיפול בו מום. אבל אם הוא קרא לאחד עשר 'עשירי' הוא אינו קדוש, כי הוא הפסיד לו בכך שהאחד עשר נעשה קרבן שלמים וצריך להקריב אותו, וחלק מאיבריו הולכים למזבח ולכהנים.

אבל לדעת רב פפא אפילו אם קרא לתשיעי 'עשירי' הוא אינו קדוש, כי בעל הבית אומר לו 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי' = לתקן שלחתי אותך ולא לקלקל.

קושיא: **ומאי שנא מהא דתנן האומר לשלוחו וכו':** אמר לשליח שיתרום תרומה מהפירות שלו. על השליח לתרום כדעת בעל הבית. דהיינו אם העין של בעה"ב יפה הוא תורם אחד מארבעים, ואם עינו רעה הוא תורם אחד משישים, ואם עינו בינונית אחד מחמישים. אמנם אם השליח אינו יודע מה דעתו של בעל הבית, הוא צריך לתרום בעין בינונית שהיא אחד מחמישים. ואם השליח פיחת מהפירות של בעה"ב עשרה (כי הפריש בעין יפה) או שהוסיף עשרה (כי הפריש בעין רעה), תרומתו תרומה. ומדוע כאן אנו לא אומרים שהתרומה לא חלה כי 'לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי'?

תירוץ: **אמרי:** שם בתרומה, מכיון שיש אדם התורם בעין יפה ויש אדם התורם בעין רעה, אומר השליח אני אמדתי את דעתך ככה. ולכן למרות שהאומד לא היה נכון, אך הוא פעל כשורה, כי עליו היה לאמוד את דעת בעה"ב וכך הוא עשה. אבל כאן במעשר בהמה השליח עשה טעות, ולכן בעה"ב אומר לו היית צריך להיזהר, כי אני לא שלחתי אותך בשביל לעשות טעויות.

הדרך עלך מסכת בכורות 👍